

J. J.

Reaktywowanie ośrodka muzealnego w Sielpi Wielkiej

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 5/1, 153-154

1960

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zakładów naukowo-badawczych i pracowni OUM i GUM, do akcji szkoleniowej prowadzonej w OUM i GUM, do prac legalizacyjnych, do współpracy Administracji Miar z zagranicą. Uzupełniać ten materiał będą wykresy, tablice statystyczne, fotografie i tym podobne dowody rzeczowe. Jednocześnie zwrócono uwagę na dawne i istniejące zakłady wytwórcze i naprawcze narzędzi mierniczych z uwzględnieniem ich historycznego rozwoju.

Równocześnie wypracowane zostały wytyczne zakresu prac, jakie należy podjąć nad historią metrologii polskiej na nowym etapie. Prace te rozwinąć wypadnie równocześnie w trzech kierunkach: 1) zapoznania się ze stanem materiałów archiwalnych do historii metrologii polskiej w wojewódzkich archiwach państwowych, 2) opracowania historii administracji miar i 3) przeprowadzenia samodzielnych badań naukowych nad metrologią polską. Na czoło wysuwają się przede wszystkim studia metodologiczne, które stanowić będą trwałą podstawę badań historycznych.

Już w chwili obecnej wielką pomoc w badaniach nad historią metrologii współczesnej oddają jedyne dotychczas w Polsce zbiory metrologiczne Głównego Urzędu Miar, które w miarę rozwoju mogą przybrać charakter centralnego Muzeum Metrologicznego. Będzie to muzeum o przeznaczeniu specjalnym zbierające zabytki jak narzędzia miernicze, które wyszły z obiegu, a dziś mają znaczenie historyczne oraz eksponaty związane z różnymi dziedzinami pomiarów.

Stefan Górzyński

REAKTYWOWANIE OŚRODKA MUZEALNEGO W SIELPI WIELKIEJ

Zakład pudlingarski i walcowniczy w Sielpi Wielkiej koło Końskich (woj. kieleckie) zbudowany w pierwszej połowie XIX w. był już w okresie międzywojennym otoczony opieką konserwatorską jako zabytek techniki. W r. 1934 zakład przejęło ówczesne Muzeum Przemysłu i Techniki, tworząc w nim swój terenowy oddział. Przeprowadzono wtedy prace remontowe i konserwacyjne, zmierzające do trwałego zabezpieczenia obiektu. Poczynania te uległy całkowitemu zaprzepaszczeniu w czasie ostatniej wojny, kiedy okupant zniszczył zachowane pierwotne wyposażenie zakładu w maszyny i urządzenia, przekazując je na złom, budynki zaś fabryczne poważnie zdewastował.

Po wojnie, dopiero w r. 1957 zabytkowy zakład przejmuje pod bezpośrednią opiekę Muzeum Techniki NOT, z zamiarem kontynuowania rozpoczętych przed dwudziestu paru laty prac.

W ciągu dwu lat zostało wykonane zabezpieczenie obiektu i jego wstępny remont. Pozwoliło to na zorganizowanie w jednej z hal zakładu wystawy *Najstarsze tradycje Zagłębia Staropolskiego*, która została otwarta 14 czerwca 1959 r. w obecności przedstawicieli władz wojewódzkich i powiatowych oraz przy licznych udziale miejscowego społeczeństwa. Zadaniem wystawy było

zobrazowanie początków produkcyjnej działalności człowieka na terenie ziemi kieleckiej, o których czerpie się wiadomości z badań archeologicznych.

Najważniejszymi problemami omawianymi na wystawie były: wyrób narzędzi krzemiennych z buł wydobywanych w neolitycznej kopalni w Krzemionkach Opatowskich, odlewanie wyrobów z brązu oraz masowy wytop żelaza w prymitywnych ziemnych piecykach hutniczych, które znajdowane są ostatnio w rejonie Gór Świętokrzyskich. Tematami uzupełniającymi było garncearstwo oraz otrzymywanie i zastosowanie barwników.

Wystawa stanowiła interesujące doświadczenie, ponieważ operując materiałem archeologicznym pokazywała go z technicznego punktu widzenia.

Otwarcie wystawy w Sielpi zapoczątkowało reaktywowanie tam stałego ośrodka muzealnego. Wprawdzie wystawa *Najstarsze tradycje Zagłębia Staropolskiego* była czynna do 30 września 1959 r., ale na wiosnę 1960 r. zostanie ona znów otwarta w znacznie rozszerzonym zakresie.

Równocześnie są prowadzone prace nad choćby częściowym uzupełnieniem zniszczonego w czasie okupacji parku maszynowego. Jest to zadanie bardzo trudne i nie w pełni osiągalne — np. nie sposób odtworzyć pierwszej skonstruowanej na ziemiach polskich turbiny wodnej (dzieło Girarda). Tym niemniej pewne kroki w tym kierunku już poczyniono, gromadząc w Sielpi maszyny z innych zakładów Kielecczyny, m. in. obrabiarki z Białogonu.

Autorem scenariusza wystawy był mgr J. Kuczyński z Kielc. Projekt plastyczny ekspozycji wykonał inż. arch. J. Stajuda z Warszawy.

J. J.

WYSTAWA MORSKA W GDAŃSKU

W dniu 6 września 1959 r. otwarta została w Dworze Artusa w Gdańsku wystawa pod nazwą „Rozwój budowy statków”. Wystawa przedstawia rozwój form kadłuba statku i środków jego napędu począwszy od wydrążonego pnia do współczesnych jednostek napędzanych energią atomową. Szczególny nacisk jest położony na historię budownictwa okrętowego w Polsce, omawia się ją jednak na tle osiągnięć światowych.

Ekspонатami wystawy są — obok plansz, fotografii i rysunków — liczne modele, wśród nich znane ze znakomitego wykonania historyczne modele statków mgr M. Boczara oraz modele najnowszych jednostek budowanych w polskich stocznjach.

Organizatorami wystawy są: Muzeum Techniki w Warszawie i Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Morskiego w Gdańsku. Pomocy udzieliły liczne urzędy i instytucje, m. in. Ministerstwo Żeglugi i Gospodarki Wodnej, Prezydium WRN w Gdańsku i Instytut Morski.

Wystawa jest pomyślana jako jeden z wstępnych kroków do powołania Muzeum Morskiego w Gdańsku.

J. J.